

En berättande jul

Klassens adventskalender

Cirkelmodellen ★ Skrivprocess ★ Muntlig framställning

Hej!

Roligt att du visat intresse för detta material. Mitt namn är Kim Sjöberg och är lärare för grundskolans tidigare år och fritidspedagog. Jag driver www.oppetklassrum.se och är läromedelsförfattare. I detta material finner du olika upplägg och material kopplade till styrdokumentet.

Är du nyfiken på fler material eller information så besök gärna www.oppetklassrum.se eller Facebook och Instagram: [oppetklassrum.se](https://www.instagram.com/oppetklassrum.se)

Lycka till & god jul!

/Kim Sjöberg

kim@oppetklassrum.se

Användarvillkor

Varmt välkommen att inspireras och ta del av material!

- Du får dela materialet men måste ange mig eller [oppetklassrum.se](http://www.oppetklassrum.se) som upphovsman.
- Materialet som fil får inte delas på någon annan sida men länk till hemsidan går bra.
- Inspireras gärna men du får inte bearbeta eller på något sätt ändra materialet för att dela vidare.
- Syfte, innehåll och upplägg/struktur får inte på något sätt kopieras i eget skapat material.
- Bilderna får inte kopieras och användas utan mitt godkännande.

Detta verk är licensierat under en Creative Commons Erkännande-
Icke-kommersiell-IngaBearbetningar 4.0 Internationell Licens.

Avtalet i sin helhet finner du på www.oppetklassrum.se

Det är en viss stämning och förväntning inför jul. Mörka morgnar, levande ljus och kanske ett kapitel ur en spännande adventsbok. Här kommer ett komplement till adventsboken. Låt eleverna skapa stämningsfulla julberättelser som ni njuter av i december. Använd lektionerna enligt angiven ordning men det går även bra att plocka enskilda lektioner utifrån önskat upplägg och grupp.

Syfte
Syftet är att eleverna ska utveckla sitt skrivande men också att tala inför gruppen och vara en god lyssnare.
Läroplanen
Lgr 22
<u>Centralt innehåll</u>
Svenska årskurs 1-3
<ul style="list-style-type: none">• Gemensamt och enskilt skrivande. Strategier för att skriva ord, meningar och olika typer av texter med anpassning till deras uppbyggnad och språkliga drag. Skapande av texter där ord och bild samspelar, såväl med som utan digitala verktyg.• Berättande texters budskap, uppbyggnad och innehåll. Hur en berättande text kan organiseras med inledning, händelseförlopp och avslutning samt personbeskrivningar.• Grundläggande textbearbetning.• Handstil och att skriva med digitala verktyg• Muntliga presentationer och muntligt berättande. Föremål, bilder, digitala medier och verktyg samt andra hjälpmedel som kan stödja presentationer.
Texttyp
Berättande text
Antal lektioner
9-11
Årskurs
F-6
I lektionerna finns tips på anpassning utifrån årskurs och nivå

Kort om cirkelmodellen

Skrivuppgiften i detta material är uppbyggd på cirkelmodellen. En modell som undervisar eleverna i hur och ger dem förståelse får de kunskap, trygghet och verktyg för att bli självständiga i sitt skrivande. Modellen bygger på fyra faser.

Den första fasen handlar om förkunskaper. Vad vet eleverna om ämnet eller området? Låt eleverna delge varandra och formulera tillsammans vad ni behöver ta reda på. Här kan ni göra en tankekarta eller VÖL (vad *vet* vi, *önskar* veta och i slutet av arbetat *lärt* oss).

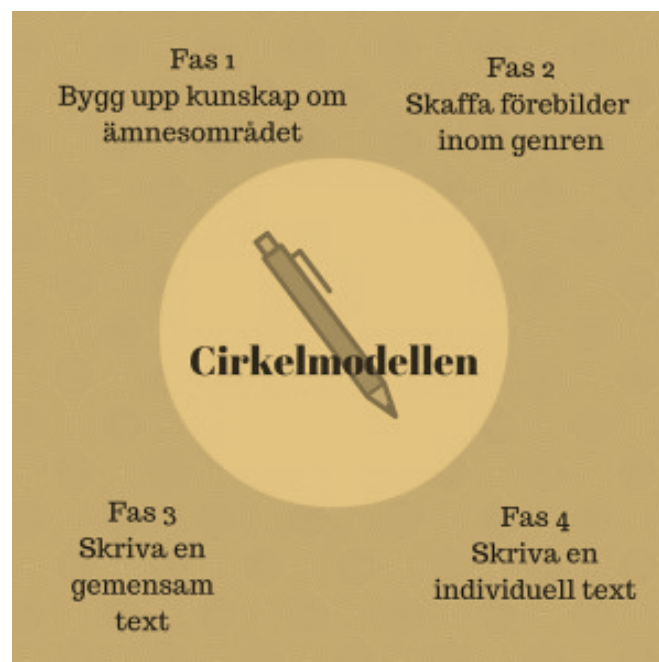
Vad är syftet med berättande text? Vilka berättelser känner vi till inom denna texttyp? Vad finns det för kännetecken för en berättande text. Exempelvis sagor kan börja med ”det var en gång..” och ofta lyckliga slut, det kan finnas problem och lösningar samt de magiska talen tre eller sju. Ibland ställs även det onda mot det goda och karaktärerna kan vara både människor och djur.

Den andra fasen handlar om att titta på texter från genren. Syftet är att ge eleverna förebilder så de kan känns igen de språkliga dragen och texttypens syfte. Texten kan exempelvis delas upp i inledning, handling och avslutning. Dessa tre delar fördjupas hela tiden under elevens skolar så som att en handling är mer än ett problem och en lösning, det finns känslor kopplade till dessa och att beskriva både känslorna, karaktärerna och miljöerna. I detta material finner ni en mall, en sexfältare. Den är indelad i sex fält som eleverna kan använda för att se vad texterna innehåller, de kan kort skriva ner stödord i varje fält från en text ni läst. När eleverna sedan i steg tre och fyra ska skriva texter kan de planera sitt skrivande i sexfältaren som ett stöd.

Den tredje fasen innebär att ni tillsammans skriver en gemensam text. Använd kunskapen som ni fått under steg ett och två. Det blir en trygghet för eleverna att göra en text gemensamt före de själv ska skriva. Här är skrivandet lärarlett men inte lärarstyrt, led eleverna genom skrivprocessen. Stanna upp och gå tillbaks till texttypens syfte och språkliga drag, har ni fått med allt? Ni kan med fördel titta på rubrikerna i sexfältaren för att se om ni fått med samtliga delar.

Den fjärde fasen består av eget skrivande, enskilt eller i par. Nu har ni systematiskt byggt upp processen och kunskapen som eleverna kan använda. Låt eleverna använda sexfältaren och eventuella begreppslistor.

I materialet följer lektionerna cirkelmodellen men stanna gärna upp extra i varje fas, utöka med lektioner för att befästa varje fas, på så sätt ökar elevernas förutsättningar att utvecklas i sitt skrivande.

Goda exempel och den rätta känslan

Syfte

Berättande texters budskap, uppbyggnad och innehåll. Hur en berättande text kan organiseras med inledning, händelseförlopp och avslut.

Här får eleverna inspiration till julberättelser. Vilka ord kan förhöja stämningen i en berättelse? Vad brukar finnas med i berättelser om jul för att skapa en julig känsla?

Material

Litteratur, sagor och berättelser med ett innehåll kopplat till julen.

Tidsåtgång

Ca 40 minuter (kan byggas upp under fler lektioner om ni följer cirkelmodellen, räkna minst en lektion per fas)

Instruktioner

Cirkelmodellen fas 1

Vad är syftet med en berättande text?

Vad finns det för kännetecken för en berättande text?

Vilka berättande texter känner ni till?

Vad är syftet med just en julberättelse?

Hur vet ni att det är en julbok?

Vad tycker ni att en bra julbok ska innehålla?

Vad är en julkänsla?

Vad är det som gör att ni väljer en specifik bok och sedan fortsätter att läsa hela?

Cirkelmodellen fas 2

Ta fram litteratur som handlar om julen. Ta gärna hjälp av skolbibliotekarie för att hitta inspirerande julberättelser. Kom ihåg att även stanna upp och titta på bilder, dessa kan vara stora inspirationskällor när eleverna ska skriva själv. Läs några böcker, antingen delar eller hela berättelser och samtala med eleverna. Låt eleverna se om de hittar några specifika särdrag från texttypen. Hur är berättelserna indelade? Vad finns det för problem och vilka är lösningarna? Vad är det som gör att berättelsen är bra? Ni kan använda sexfältaren som stöd för att titta på de olika delarna.

Du kan med fördel be eleverna blunda, läsa ett stycke från en av böckerna och låt eleverna få inre bilder, att föreställa sig att de kan se miljön och karaktärerna. Vilka ord i texten är det som ger inre bilder och känslor? Ni kan tillsammans göra en ordlista med ord som ni tycker förmedlar en julkänsla, som är förknippade med vintern och julen. Gör även en lista med förslag på karaktärer/miljöer/problem och lösningar som eleverna kan använda som inspiration när de sedan själv ska skriva.

När ni läst litteratur om julen, hittar ni någon röd tråd? Handlar det om gemenskap, att hitta julfrid, att lösa problem och i så fall vilken typ av problem? Finns det några budskap?

Genom att skapa en inblick och förståelse för hur berättelserna är uppbyggda och vad de har för innehåll så får eleverna verktyg inför sitt eget skrivande.

Tips: om du arbetar med äldre elever kan de med fördel arbeta med denna process i mindre grupper. Låt eleverna i grupp läsa en julberättelse och därefter diskutera utifrån frågorna ovan. De kan även göra egna ordlistor med ord som kan bidra att lyssnaren/läsaren får inre bilder och kan känna känslan som texten vill förmedla. De kan även skapa listor på olika situationer som kan uppstå i en julberättelse.

Litteraturtips att använda i cirkelmodellens fas 1 och 2

Pettsson får julbesök

Jul med Musse & Helium. I väntan på tomten.

Den magiska julkatten

Super-Charlie och den försvunna tomten

Mamma mu och kråkans jul

Klassens gemensamma julberättelse

Syfte

Gemensamt skriva en julberättelse utifrån den struktur som kännetecknar berättande texter.

Material

Sexfältare

Ordlista

Tidsåtgång

50-60 minuter

Instruktioner

Cirkelmodellen fas 3

För att förbereda eleverna för eget skrivande så kan ni tillsammans skriva en gemensam julberättelse. Använd kunskapen som ni fått i steg ett och två av cirkelmodellen. Ni kan planera i en sexfältare, skriv nyckelord och diskutera vad varje fält innebär. När texten är klar, läs igenom den, gör en textbearbetning. Vad kan ni göra för att utveckla texten? Gå tillbaks till de texter som ni hade som modell i fas två, liknar er text dessa eller vad skiljer dem åt? Är inledningen tillräckligt lockande för att fånga de som läser eller lyssnar?

Tips: Om eleverna behöver mer stöd eller utmaning i sitt skrivande så kan ni med fördel öva på att utveckla meningar. Detta går att göra enkelt eller mer avancerat. Skriv ”Julgranen står i köket” och nu ska ni tillsammans utveckla meningen i flera steg. Skriv nya meningar under varandra för att tydligt visa eleverna hur de kan utveckla en mening. Jämför sedan er sista mening med den första och diskutera skillnaden, vad gör den sista meningen med läsarens upplevelse och inre bilder jämfört med den första? Om eleverna tycker att det är svårt så utveckla enbart med något ord, om eleverna behöver utmaningar så utmana dem att utveckla meningarna med fler beskrivande ord och skiljetecken. Här kan ni även arbeta med synonymer och ge eleverna nya korta meningar som de får öva på att utveckla.

Julgranen står i köket.
Julgranen som är grön står vid spisen i köket.
Julgranen som är grön och stor står vid den öppna spisen i köket.
Julgranen som är grön, stor och klädd med julkulor, står vid den varma öppna spisen i köket.

Förslag på meningar att fortsätta utveckla

Pepparkakan smakade gott.

Utanför fönstret föll snön.

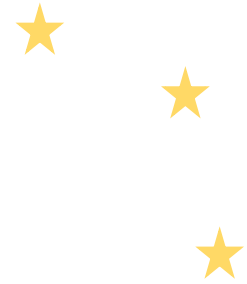
Under granen låg ett paket.

Lussebullen är gul.

Tomten knackade på dörren.

Min julsaga – planeringsfas

Syfte

Planera en berättande text utifrån den kunskap eleverna fått i tidigare faser.

Material

Sexfältare

Ordlista

Tidsåtgång

ca 40-50 minuter

Instruktioner

Cirkelmodellen fas 4

Detta är en del av fas fyra, här ska eleverna planera sina egna julberättelser. Om ni har gjort ordlistor eller listor med förslag på karaktärer, miljöer eller liknande så låt eleverna även ta del av dessa. Sexfältaren fungerar som planeringsunderlag så eleverna har hunnit tänka igenom innehållet i stora drag och därmed kan fokusera på skrivandet. Yngre elever kan ibland ha hjälp av att illustrera vad de vill ha med i sina berättelser, utifrån illustrationerna skriver de sedan sin berättelse.

Tips: Utmana elever som är redo, att tänka ut ett budskap och hur de ska förmedla detta i sin text. En annan utmaning för en del elever kan vara att välja ut några ord som de ska skriva synonymer till, att göra en lista och bredda sitt ordförråd.

titel	orientering <small>karaktärer, miljö, tid</small>	problem
känslor	lösning	avslut

Sexfältare, du hittar bilagan sist i detta material

Min julsaga – skrivprocess

Syfte

Skriva och organisera en egen text med strategier för att anpassa textens uppbyggnad och språkliga drag till testtypen berättande text.

Material

Sexfältare

Ordlista

Checklista

Skrivverktyg (digitalt eller papper och penna)

Tidsåtgång

ca 80-120 minuter (uppdelat på flera tillfällen)

Instruktioner

Cirkelmodellen steg 4

Låt nu eleverna skriva sina egna julberättelser som de sedan ska presentera i december. Uppmuntra dem att använda den kunskaper och stödstrukturer som de fått under föregående lektioner. De använder sin planering från föregående lektion och utvecklar sin text. Här kan nu också lämna ut en checklista till eleverna med vilka delar de ska ha med. Det finns ett förslag med i detta material. Det kan för de yngsta eleverna handla om att ha med stor bokstav och punkt, att de har med en inledning, handling och avslut medan det för de äldre eleverna kan handla mer om att få med personbeskrivningar, detaljer som ger inre bilder eller att titta på stavning. Det är viktigt att målen och syftet är klart från början och gärna att de påminns om dessa.

Min julsaga – textbearbetning

Syfte

Grundläggande textbearbetning och respons

Material

Checklista

Tidsåtgång

ca 30-40 minuter

Instruktioner

När eleverna känner att de är klara med sitt utkast, uppmuntra dem att läsa igenom en sista gång och titta på checklistan, ”har jag fått med allt? Finns det något jag kan utveckla?”.

Vad är jag nöjd med och mindre nöjd med? Vad skulle jag behöva hjälp med?

Låt eleverna sedan sitta i par för att ge varandra respons. Om eleverna inte gjort detta förut så gå igenom vad respons är, att syftet är att hjälpa sin kamrat att fortsätta utvecklas. ”din text är bra” leder inte till vidare utveckling utan ge konkreta tips på utveckling. ”Jag är nyfiken på hur det såg ut i huset, vilka ord kan du använda för att jag ska kunna se huset framför mig?”. Kamraten som ger respons tittar på texten och kryssar i checklistan. Därefter får eleven titta på sin text igen och utifrån responsen fortsätta att utveckla och förbättra.

Checklista – berättande text

	Jag	Kompis
Dagens datum:		
namn och datum		
titel		
orientering (karaktärer, miljö, tid)		
problem		
känslor		
lösning		
avslut		

★ Ge författarna beröm, vad i texten var bra?

Ge författarna ett tips hur deras text kan bli bättre!

Författare: _____

Respons av: _____

Min julsaga – illustration

Syfte

Skapande av texter där ord och bild samspelar

Material

Papper

Färgpennor

Tidsåtgång

ca 30-50 minuter

Instruktioner

Låt eleverna rita en eller flera illustrationer till sin berättelse. Dessa bilder kan du med fördel ta foto på och sedan använda när eleven ska presentera sin berättelse. Visa då gärna bilden eller bilderna med projektor när eleven läser sin berättelse för klassen.

Adventskalendern

Syfte

Skapa en adventskalender med bilder från klassens berättelser.

Material

Papper

Färgpennor

Tidsåtgång

ca 40-60 minuter

Instruktioner

En adventskalender skapar spänning, nedräkning och fungerar ett stöd för att komma ihåg vilka berättelser de lyssnat till. Denna kan utformas på olika sätt. Antingen en gemensam adventskalender i klassen där ni ritar eller på annat sätt skapar en stor gran som ni sätter upp i klassrummet. Varje elev ritar en julkula som går att öppna (dubbelvikt papper som klipps som en cirkel). Julkulan får ett nummer mellan 1-24 och på insidan ritar eleverna något från sin berättelse, låt eleverna fundera vad som är fokus i deras berättelse och rita något från det. En annan idé är att varje elev ritar något från sin berättelse i den ruta som har det datum som de ska presentera sin berättelse. Utmaningen är att rita något som kamraterna kan färglägga, det vill säga ingen färg eller ifyllnad. Sätt sedan ihop alla klassens rutor på ett A3 och kopiera. Varje elev får ett A3 och efter hand som kamraterna läst upp sina berättelser får eleverna färglägga och på så sätt blir det en tydlig nedräkning till jul. Eleverna får också möjlighet att diskutera och återberätta berättelsen för varandra de hörde medan de målade.

Att tala och lyssna

Syfte

Muntliga presentationer och muntligt berättande

Material

Dokument för att fylla i ”att tänka på”

Tidsåtgång

ca 30-40 minuter

Instruktioner

Nu är elevernas berättelser klara och eleverna har fått varsitt datum där de ska presentera sin berättelse (på grund av helger och jullov får några elever presentera samma dag). Så vad behöver man tänka på när man läser eller berättar något för någon annan? Hur är man en aktiv lyssnare? Nu ska eleverna förbereda sina presentationer.

Låt eleverna i par eller grupp skriva ner vad som kännetecknar en bra presentation.

Kroppsspråk

Taltempo

Ögonkontakt

Pauser

Läsa innantill?

Vara förberedd – hur märks det?

Låt eleverna i par eller grupp skriva ner vad som kännetecknar en god lyssnare.

(Vad är det för skillnad på att höra och lyssna aktivt? Hur vet man att någon verkligen lyssnar, hur syns det och hur kan man märka det?)

Ögonkontakt

Kroppsspråk

Sammanställ vad klassen kommit fram till, gör en plansch som ni sätter upp för att påminna varandra inför varje presentation. Utvärdera gärna och ge respons.

Min presentation

Syfte

Muntliga presentationer och muntligt berättande

Material

Elevernas julberättelser

Bilder från projektor

Gemensamma tips från föregående lektion

Tidsåtgång

ca 30-40 minuter

Instruktioner

Eleverna ska nu genomföra sina presentationer. De ska ta stöd i föregående lektion. Bild eller bilder från berättelsen syns via projektor. De som lyssnar har ansvar för att vara aktiva och goda lyssnare utifrån det som framkom i klassens gemensamma tips. Förslagsvis kan berättelserna bli en rutin under december månad. Kanske att ni tänder ljus och släcker ner, skapar en gemensam och mysig stund. Låt varje elev titta på bilden och först enskilt fundera på vad de tror att berättelsen kommer att handla om, därefter kan de dela sin tanke med bordskamraten. Låt eleven genomföra sin presentation och om gruppen är mogen för öppen respons kan denna ges efteråt. Om ni har gjort en adventskalender så låt eleverna öppna eller färglägga denna efter presentationen.

Det brukar vara uppskattat att samtliga elevers berättelser sammanställs och kopieras upp så eleverna kan läsa och ta del av varandras om och om igen.

Övriga tips

Berätta utifrån bilder för yngre elever

Om eleverna är yngre och inte behärskar skriftspråket ännu, låt dem rita och få hjälp att skriva enstaka ord kopplade till varje bild. Det kan vara en bildserie på fyra bilder ”inledning, problem, lösning, avslut” (vik ett A4 eller A3 i fyra rutor). Låt eleverna sedan öva på att berätta sin berättelse.

Podd och intervju

Spela in en julpodd som vårdnadshavare eller andra på skolan kan lyssna på, aktuell elev läser och där efter ställer andra elever frågor/intervjuar (tips för äldre elever). Förslag på intervjufrågor:

Hur fick du idén till din julberättelse?

Har du blivit inspirerad av någon julberättelse?

Vad har du lärt dig om berättande texter?

Vad är din favoritdel i berättelsen?

Vad hoppas du att läsaren eller lyssnaren känner när de tar del av din julberättelse?

Vad vill du göra bättre nästa gång du skapar en berättelse?

Vilka är dina tre bästa julord?

Intervjufrågorna kan med fördel användas även om ni inte spelar in en podd. Låt eleverna ställa frågor till varandra för att delge processen och vad de lärt sig eller vill utveckla.

titel	orientering karaktärer, miljö, tid	problem
känslor	lösning	avslut

Checklista – berättande text

Dagens datum:	Jag	Kompis
namn och datum		
titel		
orientering (karaktärer, miljö, tid)		
problem		
känslor		
lösning		
avslut		

Ge författarna beröm, vad i texten var bra?

Ge författarna ett tips hur deras text kan bli bättre!

Författare: _____

Respons av: _____

Använt materialet?

Dela gärna på sociala medier och ta del av varandras arbete

#berattandejul

@oppetklassrum

Vill du arbeta vidare med elevernas muntliga framställning?
Läromedlet "Lärare gör – Tala, lyssna, samtala" ger flera kreativa uppgifter för att öva och stärka våra elevers förmågor att berätta, samtala och lyssna.

@oppetklassrum.se

